

**Національний університет біоресурсів і
природокористування України**

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

**Студентський науковий гурток «Клуб юних
теоретиків»**

**Студентський науковий гурток «Дискусійний
клуб «De jure!»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

16 листопада 2023 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

Матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»

П.78

Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVI
Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 16 листопада 2023 р.) / Укладачка:
Віра Качур. К., 2023. 234 с.

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**

Мельник Ростислав

студент 2 курсу юридичного факультету
Національного університету біоресурсів
і природокористування України (м. Київ)

Особливості призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень*

Сучасне суспільство надало людині широкі права і можливості, до використання яких потрібно підходити відповідально. Це зумовлюється тим, що можливості людини в суспільстві значно зросли. У цих умовах безвідповідальна поведінка і злочинні діяння є соціальним злом, яке породжує протиправність і значну суспільну небезпеку. Державна боротьба зі злочинністю передбачає комплекс заходів, серед яких провідне місце займає покарання, що виступає основним засобом охорони суспільства від злочинних посягань. Виконання державної політики у боротьбі зі злочинністю реалізується шляхом застосування погрози покарання, яка існує в санкції кожної кримінально-правової норми, в межах вчиненого суспільно-небезпечного діяння. Розглядаючи дану тему, варто визначити основні поняття – кримінального правопорушення та покарання як ключових, взаємопов'язаних категорій та складових елементів системи призначення покарання.

Відповідно до ч. 1 ст. 11 Кримінального кодексу України кримінальне правопорушення – це передбачене цим КК суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення. Покарання ж, відповідно до ч. 1 ст. 50 Кримінального кодексу України, є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні кримінального правопорушення, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого [2].

Закріплення та застосування чітких правил призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень має істотне значення для забезпечення належного правового реагування на випадки вчинення особою декількох суспільно небезпечних діянь, відповідальність за які встановлена Кримінальним кодексом України.

Сукупність кримінальних правопорушень полягає в тому, що особа скоює два або більше кримінальних правопорушень, кожен із яких передбачений різними статтями або різними частинами Особливої частини КК, за жоден з яких її не було засуджено. У зв'язку з цим можливі різні підходи до призначення покарання за таку сукупність.

Серед них можна виділити такі: система повного (абсолютного) складання покарань; система обмеженого складання покарання; система поглинання; система обов'язкового або факультативного підвищення покарання; змішані системи призначення покарання за сукупністю злочинів.

Отже, різні системи кримінального права вирішують по-різному питання про порядок покарання за кілька кримінальних правопорушень і межі цього покарання. В історії кримінального права ці питання вирішувались по-різному,

---

* Наукова керівниця – доцентка кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України Світлана Ковальова

але завжди передбачався особливий порядок призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень та особливі принципи його призначення. Відомо, що в римському праві існувала формула «роена мајор absorbet роенат мі погет» – «більше покарання поглинає менше». Іншими словами, у разі сукупності кримінальних правопорушень призначалось тільки одне покарання за найбільш тяжке кримінальне правопорушення, інші ж поглиналися цим покаранням. На недоліки такої системи звертали увагу багато криміналістів. Зокрема, А. В. Лохвицький вважав, що це є покаранням за принципом «сім бід – одна відповідь». Ця система була закріплена в одному з перших кодексів ХІХ ст. – Баварському уложенні 1813 р. [3, С. 57].

Спеціальні правила призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень є невід'ємним елементом системи заходів, які використовуються для обрання виду та розміру покарання, а тому цей елемент має розглядатись не відокремлено, а як частина цілого, які підпорядковуються єдиним засадам, та з допомогою яких реалізуються одній й ті ж завдання, та які є передумовою досягнення визначеної законом про кримінальну відповідальність мети покарання.

Щоб усунути суворість систем складання, з'явилася система їх поглинання, за якою більш суворе покарання, призначене за один з кримінальних правопорушень, що входять у сукупність, поглинає менш суворе. Прагнучи якомусь усунути хиби системи поглинання, коли особа, по суті, відповідає лише за те кримінальне правопорушення, за який призначено більш суворе покарання, багато КК почали вводити систему обов'язкового або факультативного підвищення покарання, призначеного за сукупністю. Суд, призначивши покарання за сукупністю шляхом поглинення, зобов'язаний, зважаючи на закон або на власний розсуд, підвищити це покарання до певної межі. [4, С. 156]

У науці кримінального права обґрунтовується значна кількість різноманітних пропозицій щодо певної деталізації правил призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень. Так, деякі науковці у своїх дослідженнях пропонують визначити такі правила: принцип поглинання слід застосовувати за сукупності кримінальних правопорушень у таких випадках:

- при сукупності необережних кримінальних правопорушень, а також при сукупності умисного і необережного кримінального правопорушення;

- при призначенні покарання за сукупністю умисних кримінальних правопорушень, якщо суд застосував правила призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом щодо одного із кримінальних правопорушень.

Принцип часткового поглинання доцільно застосовувати у випадку, якщо має місце:

- сукупність кримінальних правопорушень невеликої тяжкості, тяжких або особливо тяжких кримінальних правопорушень при існуванні пом'якшуючих обставин;

- сукупність кримінальних правопорушень невеликої тяжкості, тяжких або особливо тяжких кримінальних правопорушень, якщо суд застосував правила призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом щодо одного із злочинів;

- сукупність особливо тяжких кримінальних правопорушень, якщо застосовуються обставини, що пом'якшують покарання, призначається більш м'яке покарання, ніж передбачено законом щодо одного із кримінальних правопорушень, та відсутні обставини, що обтяжують покарання;

- при призначенні покарання за сукупністю кримінальних правопорушень будь-якого ступеня тяжкості, вчинених неповнолітніми;

- при призначенні покарання за сукупністю кримінальних правопорушень будь-якого ступеня тяжкості, вчинених особами з психічним розладом, який не виключає осудність. В усіх інших випадках, на думку вченої, доцільно застосовувати принцип повного складання покарання [1, С. 12].

Сукупність кримінальних правопорушень є однією з важливих і складних проблем кримінального права. Навряд чи можна назвати яку-небудь іншу проблему кримінального права, яка б мала настільки велике практичне значення і разом з тим так по-різному розумілася і вирішувалася в теорії і судово-слідчій практиці. Правова оцінка та кваліфікація вчиненого як сукупності кримінальних правопорушень у тих випадках, коли має місце лише одне кримінальне правопорушення, і навпаки, кваліфікація декількох кримінальних правопорушень як єдиного суспільно-небезпечного діяння ведуть до серйозних порушень законності, несприятливо позначається на боротьбі зі злочинністю в цілому, на долю засуджених та їх близьких, спотворюють реальну картину стану злочинності.

Література

1. Бабанли Р.Ш. Дискусійні аспекти застосування спеціальних правил призначення покарання за сукупністю злочинів. Юридичні науки. Львів, 2015. Вип 6. 2015. С. 10-14

2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III: станом на 05.10.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 10.11.2023).

3. Кушнір Я. В. Система призначення покарання за сукупністю злочинів та вироків в умовах сучасної системи кримінального права України. Право та педагогіка. Чернівці, 2016. Вип. 4. С. 55–61

4. Кушнір Я. О., Смирнова А. В. Порівняльний кримінально-правовий аналіз системи призначення покарання за сукупністю злочинів та вироків України та Франції в умовах сучасності. Підприємництво, господарство і право. Київ, 2017. Вип. 8. С. 154-159